

Браслаўскае раённае аб'яднанне музеяў

 vk.com/muzei_braslava muzei_braslawa

Сайт: muzeibraslawa.by; braslav.museum.by

Паважаныя чытачы!

• У гэтым годзе мы святкуем 955-годдзе Браслава, 80-годдзе ўтварэння Браслаўскага раёна, 75-годдзе Перамогі ў Вялікай Айчыннай вайне.

• З гэтай нагоды мы пачынаем выданне інфармацыйнага бюлетэня, змест якога нагадае пра асноўныя падзеі ў гісторыі Браслаўшчыны.

• Штомесяц цягам 2020 года выданне будзе Вас знаёміць з яркімі гістарычнымі падзеямі, таленавітымі землякамі і славытымі мясцінамі, а таксама з навінамі Музеяў Браслава, анонсамі выстаў і мерапрыемстваў.

• Бюлетэнь будзе даступны для спампавання на віртуальных пляцоўках музея, а друкаваную версію пры жаданні можна будзе атрымаць у гісторыка-краязнаўчым музеі альбо ў музеі традыцыйнай культуры.

“...Спускайся ўпаданне. Да каравых вербаў, якія ўздрыгваюць праз сон ад рэзкага крыку чайкі, да маўклівых, напрацаваных, абсыпаных рыбінай лускою рыбакоў, да тых сівых старых, што былі калісьці таксама рыбакамі, да тых, што ўзразаюць ільнянымі адваламі маці-зямлю (у, як яна пахне!), узразаюць, як людзі мораў узразаюць і пеняць абшары мораў.”

Уладзімір Караткевіч

ПАДАРУНАК УЛАДЗІМІРА КАРАТКЕВІЧА ДА ЮБІЛЕЯ БРАСЛАВА

Вядомы беларускі пісьменнік Уладзімір Караткевіч з сябрамі падчас здымкаў помнікаў архітэктуры Браслава. 1972-1973 гг.

Браслаўе - раней не публікаванае эсэ з шэрагу твораў У. Караткевіча, прысвечаных рэгіёнам Беларусі.

Эсэ «Браслаўе» уваходзіць у шэраг твораў, прысвечаных рэгіёнам Беларусі (Палессю — «Званы ў прадоннях азёр», Оршы — «Рша камен...», Рагачову — «З шалёнай вышыні», Віцебску — «Тысячу стагоддзяў табе», Мсціславу — «Дыяментавы горад»). Такім чынам, пісьменнік стварыў своеасаблівае мазаічнае пано, канцэптuallyна ўвасобленае ў кампрэсіўнай перыфразе «зямля пад белымі крыламі». Кожнае шкельца тут ззяе і пераліваецца ўласнымі фарбамі, выкіль адно — і мазаіка распадаецца. Браслаўе для Уладзіміра Караткевіча мае сіні колер... Пакуль не высветлена, з якой прычыны эсэ не было апублікавана (частка рукапісу і машынапіс захоўваюцца ў аддзеле рэдкіх кніг і рукапісаў Цэнтральнай навуковай бібліятэкі імя Якуба Коласа Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі). Напісаны хутчэй за ўсё блізка да юбілею Браслава, «якому ў 1965 годзе стукнула дзевяцьсот гадоў», твор прасякнуты светлай радасцю і замілаваннем Браслаўскім краем. (Пач. Зак. на с. 2)

(Зак. Пач. на с. 1)

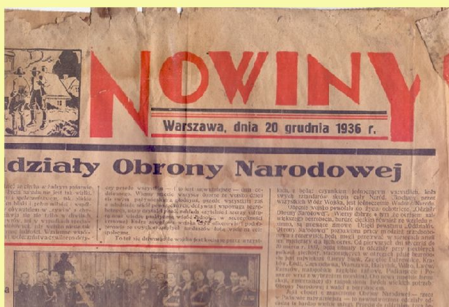
Усе разнастайныя структурныя элементы эсэ (пейзажныя апісанні, навуковыя гістарычныя звесткі, расповед пра архітэктурныя помнікі, характарыстыка жыхароў, вобразныя фрагменты) нітуе асоба аўтара, які то наўпрост звяртаецца да чытача, то хаваецца за займенніка «мы» і раствараецца ў ім, то выяўляецца ў разнастайнай, па-караткевічаўску арыгінальнай вобразнасці. Мы бачым Браслаўе Караткевіча, аднак паступова яно становіцца і нашым, неад'емным ад сівых узгоркаў Наваградчыны, ціхаплыннай Прыпяці і палескіх дуброў, урвішчаў Дняпра і зялёнай Белавежы, полацкай Саф'іі і гродзенскай Каложы. Любі тое, што цябе акаляе, бо толькі любоў мае права на існаванне ў адносінах паміж людзьмі, — чытач нібы чуе ўнутраны голас У. Караткевіча і прыслухоўваецца да яго. У той жа час, голас Караткевіча-патрыёта, Караткевіча-грамадзяніна прымушае думаць, а гэта адна з інтэнцыйных і камунікатыўных характарыстык жанру эсэ, да якога так часта звяртаўся пісьменнік.

Пятро ЖАЎНЯРОВІЧ, кандыдат філалагічных навук.

Поўны тэкст эсэ можна прачытаць на сайце govorn.by

ЦІКАВЫЯ ПАСТУПЛЕННІ Ў МУЗЕЙНЫ ФОНД

Незвычайны прадмет, які доўгі час «бытаваў» пад страхой, перадала ў фонды музея яго супрацоўніца Давыдава Ларыса. Газета «Nowiny» 1936 года з рэдакцыі «Новы свет». Падавалася, што прадмет каштоўны ўжо дзякуючы свайму ўзросту, аднак, высветлілася, што гэта газетны брак. Адваротны бок газеты цалкам незадрукаваны. Але і гэта яшчэ не ўсё: пры дэталёвым разглядзе ўдалося высветліць адбітак штампа адрасата «станцыя Каленкішкі». Такім чынам, больш за 80 год таму было прынята экалагічнае рашэнне выкарыстоўваць газетны брак для адпраўкі паштовых адпраўленняў.

ПОМНІКІ СТАРАЖЫТНАГА ПІСЬМЕНСТВА НА БРАСЛАЎШЧЫНЕ

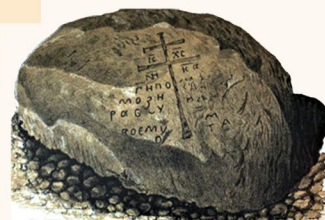
Яшчэ ў старажытнасці нашыя продкі імкнуліся да асветы. Пачынаючы з IX ст., на ўсходнеславянскіх землях шырока распаўсюджваецца пісьменнасць на базе кірылічнага алфавіта. Браслаўшчына якая з XI ст. з'яўлялася парубежжам Полацкага княства мае шмат выяўленых знаходак, якія сведчаць пра адукаванасць мясцовага насельніцтва. У самім Браславе на Замкавай Гары знойдзеныя жалезныя пісалы-сцілі XII-XIII ст. гавораць пра наяўнасць граматных людзей на старажытным гарадзішчы.

У 2002 годзе ў мястэчке Друя быў выяўлены Барысаў камень з крыжом і надпісам XII ст. - помнік ранняга перыяду хрысціянства на нашых землях. Помнік быў адкрыты і замаляваны яшчэ даследчыкам Аляксеем Сапуновым, але ў 1930-х гг. апынуўся на дне рэчышча Заходняй Дзвіны і доўгі час лічыўся страчаным. Гісторыкі звязваюць яго ўзнікненне з полацкім князем Барысам Усяславічам, які мог уладарыць у 1127 - 1128 гг. Паводле летапісных звестак, вядома што ў 1128 годзе ў Полацкім княстве лютваў голад, выкліканы няўраджаем. Магчыма, у гэты час і загадаў князь на вялізных і адметных валунах высячы крыжы і словы: «Господи помози рабу своему Борису». Паводле іншых меркаванняў, велізарныя валуны ў дахрысціянскі перыяд выкарыстоўвалі паганцамі для абрадаў і для барацьбы з перажыткамі язычніцтва князь мог загадаць «пераабсталяваць» паганскія святыні ў хрысціянскія.

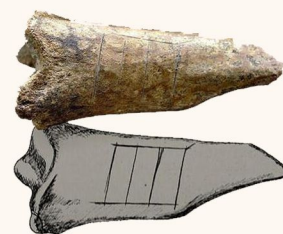
Цэра з кірылічным алфавітам (рэканструкцыя К.Шыдлоўскага)

Адной з самых цікавых знаходак Браслаўшчыны з'яўляецца праселка са старажытнаславянскім надпісам «ДЭ ПРАСЛ» з вострава «Замак» возера Дрысвяты. Праселка датуецца XI-XIII ст. Надпіс яскрава сведчыць аб адукаванасці мясцовага насельніцтва, яго высокім культурным узроўні. Дрысвяткая знаходка пашырае геаграфію эпиграфічных помнікаў на тэрыторыі Беларусі і далучае Браслаўшчыну да іншых раёнаў, дзе былі выяўлены аналагічныя рэчы. Гэта праселка – амаль адзінакая знаходка падобнага характару на перыферыіных землях Беларусі ў раннім сярэднявеччы. Такім чынам зноў узмацняецца выснова аб шырокім распаўсюджанні пісьменнасці сярод нашых продкаў.

Друйскай Барысаў камень. Замалёўка А.Сапунова

У адным з нумароў «Краязнаўчай газеты» артыкул Сяргея Васільева «Шведская Дзісна» утрымліваў звесткі пра знаходкі з Маскавіцкага гарадзішка, якія сведчаць пра прысутнасць варга на тэрыторыі Паазер'я. Акрамя пацверджання факта прысутнасці старашвэдскай культуры ў гэтым куточку Беларусі, знаходкі з'яўляюцца сярэднявечнымі помнікамі пісьменства. Косткі з малюнкамі і рунічнымі надпісамі, а таксама некалькі праселак з літараладобнымі знакамі, сярод якіх ёсць рунічныя і кірылічныя – каштоўныя знаходкі на ўсходнеславянскіх землях, якія былі выяўлены падчас экспедыцыі археолага Людмілы Дучыц. Рунічныя надпісы ў Маскавічах маглі быць пакінуты славянізаванымі скандынавамі, нашчадкамі скандынаваў, а магчыма гандлярамі ці воінамі-наёмнікамі.

Костка з малюнкам з г.Маскавічы

Такім чынам, Браслаўшчына ў сярэднявеччы мела добра развіты культурны ўзровень. Шматлікія знаходкі папаўняюць калекцыі экспазіцый і робяць іх непаўторнымі. Можна зрабіць выснову, што Браслаўскае парубежжа не было аднафункцыянальным: крэпасці былі гандлёвымі фактарамі і асяродкамі асветы.

А музей
Н традыцыйнай
О культуры
Н
С

гісторыка-краязнаўчы
музей

-Да канца месяца можна наведаць выставу «Календныя ўзоры»;
-з 1 лютага пачне працаваць выстава рукавічак «Рукавічкі носім-ручка не марозім».

З 15 лютага па 1 сакавіка будзе працаваць выстава «Юнацтва ў далонях вайны» прысвечаная 31-й гадавіне вываду войска з Афганістана (з прыватнай калекцыі А.Рынкевіча)

Падрыхтавана па матэрыялах Браслаўскага раённага аб'яднання музеяў
тэлефон для даведак: 80215365296
e-mail: bras-muzeum@tut.by